

NEFND UM EFTIRLIT MEÐ LÖGREGLU

Borgartúni 29, 105 Reykjavík

Sími: 545 8800. Bréfasími: 545 8051

Netfang: nel@nel.is

Tilv.: 23090001

Ákvörðun nr. 1/2024

Þann 11. janúar 2024 kom nefnd um eftirlit með lögreglu saman til fundar og tók eftirfarandi ákvörðun nr. 1/2024.

Málsatvik

Nefnd um eftirlit með lögreglu taldi rétt að taka fyrir mál [REDACTED] unglingspilts sem stöðvaður var á [REDACTED] þann 2. september 2023 að eigin frumkvæði með vísan til c. liðar 35. gr. lögreglulaga nr. 90/1996 með síðari breytingum. Vitneskja um málið barst nefndinni í gegnum fjölmiðla.

Í frétt á Vísi.is þann 4. september 2023, kom fram að pilturinn, sem er dökkur á hörund, hér eftir kallaður A, hafi verið nýkominn í Reykjanesbæ ásamt vini sínum, sem er hvítur á hörund, hér eftir kallaður B, og verið þar á göngu þegar þeir voru stöðvaðir af lögreglu. A var tekinn afsíðis og leitað á honum m.a. með aðstoð fíkniefnaleitarhunds. Fram kom í fréttinni að honum hafi verið ýtt upp að vegg og komið harkalega fram við hann meðan vinur hans hafi sloppið. Þá kom fram að vini hans hafi verið hótað þegar hann hafi ætlað að taka upp athafnir lögreglu og hann hafi aðeins getað tekið eina mynd af atvikinu, þá sem birtist með fréttinni. Í fréttinni er haft eftir viðmælanda að þetta sé „racial profiling“ eða kynþáttamiðuð löggæsla.

Nefndin sendi Lögreglustjóranum á Suðurnesjum bréf þann 4. september sl. og óskaði eftir öllum gögnum málsins.

Forsendur nefndarinnar

1.

Nefnd um eftirlit með lögreglu starfar á grundvelli VII. kafla lögreglulaga nr. 90/1996, sbr. breytingar á þeim með lögum nr. 62/2016. Helstu verkefni nefndarinnar, sbr. 1. mgr. 35. gr. a í nefndum lögum, eru að taka við kærur á hendur starfsmanni lögreglu fyrir ætlað refsivert brot við framkvæmd starfa hans annars vegar og taka við kvörtunum vegna starfsaðferða lögreglu eða framkomu starfsmanns lögreglu sem fer með lögregluvald hins vegar. Undir hið síðarnefnda falla kvartanir vegna háttsemi eða starfsaðferða sem ekki verða taldar refsiverðar en gætu meðal annars leitt til þess að lögreglumaður yrði áminntur í starfi eða æskilegar breytingar gerðar á starfsháttum og verklagi. Nefndin skal, sbr. 2. mgr. 35. gr. a, greina hvað felst í erindum sem henni berast og koma þeim til meðferðar hjá viðkomandi embætti.

Með vísan til framangreinds fellur það almennt ekki undir valdsvið nefndar um eftirlit með lögreglu að endurskoða eða fjalla um almennt mat lögreglu á beitingu úrræða á grundvelli lögreglulaga eða almennt um framkvæmd rannsóknar sakamála, beitingu rannsóknarúrræða eða um ákvarðanir handhafa ákærvalds um það hvort rétt sé að gefa út ákæru í máli.

NEFND UM EFTIRLIT MEÐ LÖGREGLU

Hlutverk nefndarinnar er hins vegar að taka afstöðu til þess hvort um sé að ræða ámælisverðar starfsaðferðir eða framkomu lögreglumanna við framkvæmd slíkra verkefna. Í því felst nánar tiltekið (og til dæmis) að taka afstöðu til þess hvort kvartað sé yfir því að háttsemi þeirra starfsmanna lögreglu sem að máli komu hafi ekki verið í samræmi við eðlilega starfshætti eða lög eða hvort starfsaðferðir hafi að öðru leyti farið út fyrir það sem eðlilegt var í því tilviki.

2.

Lögreglustjórinn á Suðurnesjum sendi Nefnd um eftirlit um lögreglu öll gögn máls með bréfi dags. 12. september sl. Meðal gagna málsins eru m.a. upptökur úr þremur bókmyndavélum á vettvangi í hljóð og mynd.

Atvik máls sem hér eru til skoðunar áttu sér stað á [REDACTED]. Um er að ræða fjölmenna útisamkomu sem náði hámarki með tónleikum í miðbæ Reykjanesbæjar þann 2. september 2023 en afskiptin sem hér um ræðir áttu sér stað rétt undir lok útisamkomunnar.

Lögreglan hefur almennum skyldum að gegna til að tryggja allsherjarreglu og gæta almannaöryggis. Þetta getur falið í sér handahófskennda leit á fólki t.d. í leit að fíkniefnum og vopnum telji lögreglan tilefni til. Fyrir þessa ákveðnu útisamkomu barst lögreglu ábending um að til stæði að fremja ofbeldisverknað á hátíðinni þar sem vopn kæmu við sögu. Viðbúnaður lögreglu þetta kvöld var í samræmi við ofangreindar upplýsingar.

Við yfirferð á upptökum úr bókmyndavélum af vettvangi í hljóð og mynd virðist sem um handahófskennd afskipti hafi verið að ræða. Lögreglumenn aðskildu A og B, þeir voru báðir spurðir nafns og gerðu lögreglumenn sig líklega til að leita á þeim báðum en byrjuðu á A. Lögreglumenn voru kurteisir bæði við A og B og komu vel fram við þá báða við leit. Þá er ekki annað að sjá en að lögreglumenn hafa reynt að sýna þeim nærgætni eins og kostur var þegar hundur var látinn leita á þeim. Í lok samskiptanna var þeim þakkað fyrir.

Það er mat nefndarinnar að ekki sé tilefni til að gera athugasemdir við framkomu lögreglu á vettvangi í umrædd sinn. Nefndin bendir á að störf lögreglumanna séu margslungin. Lögreglumenn þurfa stöðugt að vera á varðbergi gagnvart náunganum til að vernda sjálfan sig og almenning en þeir þurfa þó einnig að gæta þess að sýna meðalhóf og mildi þegar þeir átta sig á að þeir eru með borgara í höndunum sem engin hætta stafar af. Eins og hér stendur sérstaklega á, með vísan til aðstæðna á útiháðinni, telur nefndin að ekki sé um atvik sem vísi til kynþáttamiðaðrar löggæslu.

3.

Undir valdsvið nefndarinnar fellur hvernig tilteknir þættir lögreglustarfsins eru framkvæmdir eða ef lögregla lætur hjá líða að sinna lögmætu hlutverki sínu, sbr. 2. gr. laga nr. 90/1996, þ.e. að gæta almannaöryggis og halda uppi lögum og reglu, að leitast við að

NEFND UM EFTIRLIT MEÐ LÖGREGLU

tryggja réttaröryggi borgaranna og stemma stigu við afbrotum og koma í veg fyrir athafnir sem raska öryggi borgaranna og ríkisins, vinna að uppljóstrun brota, stöðva ólögmæta háttsemi og fylgja málum eftir í samræmi við það sem mælt er fyrir um í lögum um meðferð sakamála.

4.

Eftir yfirferð nefndarinnar á fyrirbyggjandi gögnum og með hliðsjón af því hvernig málsatvikum er lýst þar, telur nefnd um eftirlit með lögreglu að ekki séu uppi vísbendingar um mögulega ámælisverða eða refsiverða háttsemi starfsmanna lögreglu, sbr. 2. mgr. 35. gr. a. laga nr. 90/1996. Nefndin telur ekki tilefni til að aðhafast frekar vegna málsins.

Niðurstaða

Nefnd um eftirlit með lögreglu telur ekki tilefni til að aðhafast frekar vegna erindisins.

Reykjavík, 11. janúar 2024

Skúli Þór Gunnsteinsson
formaður

Kristín Edwald

Þorbjörg I. Jónsdóttir